

Učitelské noviny O10

Lístek z klobouku

Probírám se dotazy z klobouku a jeden lístek se mi stále vrací do rukou. „Jak mám myslet na učení, když musím myslet na sebevraždu?“ ptá se anonym. Mezi „rozumnými“ dotazy k tématu učiva je výrazně jiný. Je podobný druhému: „Jak se dá žít bez mámy?“ Vrvávají mi vrásky do čela a působí obrat v mé práci pedagoga.

„Když musíš myslet na sebevraždu, nejde myslet na učení,“ přiznávám trpkou pravdu. „Bez mámy se žít moc nedá. Bez táty taky ne, ale musíme to umět zvládnout.“ V té chvíli vím, že budu-li chtít být dobrou učitelkou, budu hledat odpovědi nejen na taje matematiky a chemie, mých dvou milovaných oborů, ale i na otázky lidského života.

Kdo hledá, najde, a kdo tluče, tomu bývá otevřeno. Hledám nějaký systém pomoci dětem. Postupně se setkávám s projektem *Etická výchova, výchova k prosociálnosti, spolupráci, přátelství*.

V té době dostávám na starost prevenci sociálně patologických jevů. Pracuji také u soudu jako přísedící v oboru trestního práva. Víím, že v tomto projektu nacházím i cestu prevence, která by měla fungovat. Zahrnuje totiž vše, co o účinné prevenci víím, a odpovídá mým zkušenostem ze školy. Je postavena na odborném základě, ale zároveň i na hluboce lidských principech. Obsahuje mnoho pedagogických moudr, např. výchovný styl, aplikovatelný v každém předmětu, který klade důraz přijetí bez podmínek, ale i vytváření společenství mezi dětmi, sdílení zkušeností, prožitkovou pedagogiku.

Vyprávím příběhy. Formou her se s dětmi učíme odolávat těžkostem, zvládat konflikty a předcházet jim, snést narážky, vydržet pomluvy. Učíme se také opouštět svůj ochranný krunýř a vyjít k druhým, nebrat si věci osobně, přiznat si, co cítíme, a odpovídat „ano“ na výzvy života. Křesťanské pojmy nahrazuji pojmy obecně srozumitelnými a učím se nečekat, že uvidím plody své práce.

Jenže... Léta letí a přes všechna jednání – parlament, senát, ministerstvo školství, rozhovory s každým, kdo je ochoten naslouchat, se stále nic neděje. V roce 2010 je konečně etická výchova schválena jako doplňující vzdělávací obor základních škol.

Je to výhra nebo prohra? Ministerstvo školství dává etické výchově zelenou. Dáváme jí zelenou také my? Co učitelé? Co rodiče? Co školy? A co společnost?

„Pro nás je nějaká etická výchova zbytečná,“ říká mi jedna z maminek. „Naše dítě nemá na základní škole problémy. To je pro ty problémové děti a školy.“ Přitom její dítě navštěvuje již třetí školu. Snad konečně bude na této škole míň těch „problémových“ a jejich dítě bude mít klid. Na jak dlouho? Kdo je dnes považován za problémového jedince a jaká je norma společnosti, školy? Přibližně 90 procent mých čtrnáctiletých žáků tvrdí, že lhát je běžné i mezi blízkými lidmi.

Co když se naše dítě dostane do kolektivu (nejen ve škole), kde je normou šikana a násilí? Stane se součástí mlčící a tolerující většiny? Půjde proti proudu? A jak dlouho vydrží?

„Mami, kdybys potkala kouzelného dědečka, jaká bys měla tři přání?“ ptaly se mě moje děti. „Mám jediné, abych byla šťastná a se mnou všichni na světě.“ „Nestačilo by ti, abys byla šťastná ty?“, ptá se dcera. „Ne, protože kdyby byl vedle mě někdo nešťastný, neuměla bych být šťastná.“

Mám jediné přání, jako matka mých osobních i svěřených dětí, jako učitelka i jako člověk, aby díky každému z nás bylo ve světě víc člověčenství, lásky a laskavosti. Pak bude i míň znepokojujících lístků v klobouku.

Marie Nováková